

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 24.5.2011
COM(2011) 287 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Intelektuālā īpašuma tiesību vienotais tirgus
Radošuma un inovācijas veicināšana, lai nodrošinātu ekonomikas izaugsmi, kvalitatīvas
darbavietas un augstas kvalitātes produktus un pakalpojumus Eiropā**

1. IEVADS

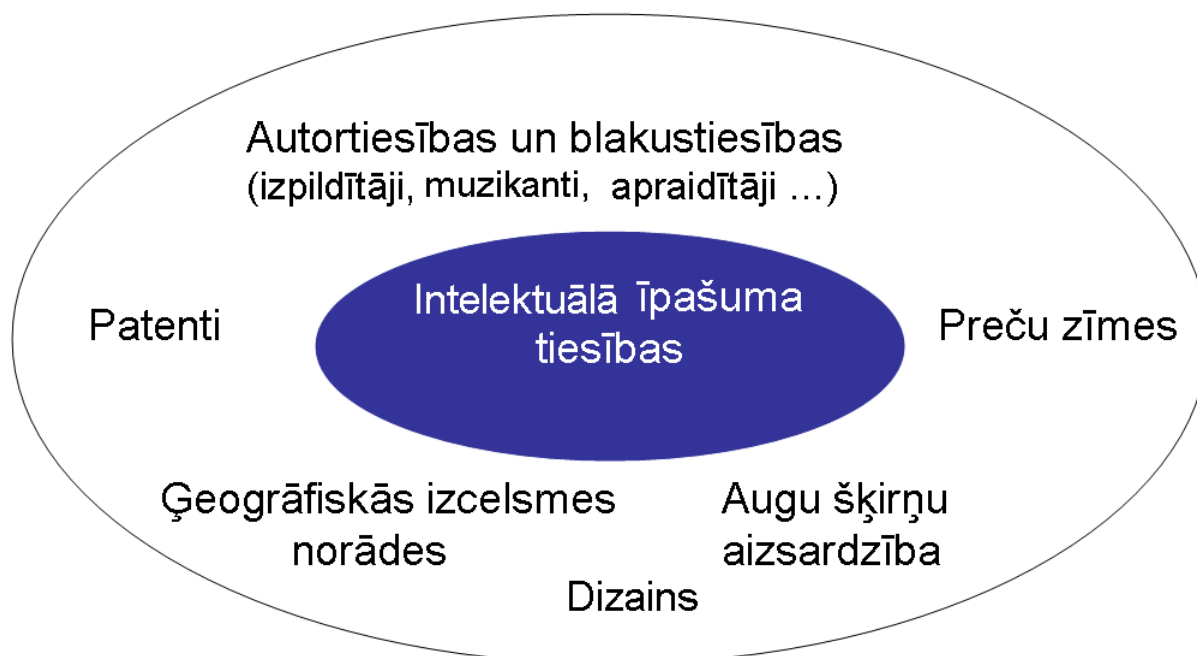
Saskaņota un integrēta intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) vienotā tirgus izveide ir viens no konkrētākajiem veidiem, kā atraisīt Eiropas ideju radītāju un izgudrotāju potenciālu un dot tiem iespēju pārvērst idejas augstas kvalitātes darbavietās un ekonomiskajā izaugsmē.

Šajā paziņojumā ir izklāstīts Komisijas vispārējais stratēģiskais redzējums par to, kā izveidot īstu intelektuālā īpašuma vienoto tirgu, kura Eiropā patlaban nav, proti, tādu Eiropas IĪT režīmu, kas ir piemērots rītdienas jaunajai ekonomikai, kas atalgo kreatīvus un atjautīgus risinājumus, kuri stimulē inovācijas ES un ļauj uzplaukt kultūras daudzveidībai, nodrošinot saturam papildu noieta tirgus atvērtā un konkurentsējīgā tirgū.

Moderns un integrēts Eiropas IĪT režīms dos svarīgu ieguldījumu izaugsmē, ilgtspējīgā darbavietu izveidē un mūsu ekonomikas konkurētspējā, kas ir svarīgākie stratēģijā "Eiropa 2020" un gada izaugsmes pētījumā noteiktie mērķi un ir būtiski, lai turpinātos ES atveseļošanās pēc ekonomikas un finanšu krīzes. Tas ļaus attīstīt tādas nozares kā e-komercija un digitālās nozares, kurām nākotnē būs lielākais izaugsmes potenciāls¹. Novatorisms palīdz gan uzplaukt Eiropas ekonomikai, gan arī ir neaizstājams, risinot sarežģītās problēmas, ar kurām cilvēce saskaras 21. gadsimtā, proti: nodrošinātība ar pārtiku, klimata pārmaiņu ierobežošana, ar demogrāfiskajām pārmaiņām saistītu jautājumu risināšana un iedzīvotāju veselības uzlabošana. Tam ir arī būtiska nozīme ikdienas dzīves kvalitātes celšanā, jo tas veicina kultūras daudzveidību.

Intelektuālā īpašuma tiesībās ietilpst rūpnieciskā īpašuma tiesības, piemēram, patenti, preču zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, un autortiesības un blakustiesības.

Intelektuālā īpašuma tiesību diagramma

¹ Sk.: Stratēģija "Eiropa 2020" (COM (2010) 2020), Gada izaugsmes pētījums 2011 (COM (2011) 11), Digitālā programma Eiropai (COM (2010) 245), Akts par vienoto tirgu (COM (2011) 206) un Inovācijas savienība (COM (2010) 546).

Intelektuālā īpašuma tiesības ir īpašumtiesības, kas aizsargā Eiropas uz zināšanām balstītās ekonomikas, proti, tās ideju radītāju un izgudrotāju, radīto pievienoto vērtību. Intelektuālā īpašuma tiesību katalogi ir svarīgs rīks daudziem Eiropas uzņēmumiem. Intelektuālā īpašuma tiesību portfeļu izmantošana ir svarīga Eiropas ideju radītājiem un uzņēmumiem, lai turpinātu darbību, gūtu ieņēmumus un radītu jaunas tirgus iespējas².

Globalizācijas un starptautiskas konkurences laikmetā ieņēmumu potenciāls no intelektuālā īpašuma ir tikpat svarīgs kā piekļuve precēm vai ražošanas bāzes izmantošana.

Labi funkcionējošs IĪT loks pamatojas uz IĪT politiku, kas stimulē inovācijas, kuras savukārt piesaista investīcijas, un tādējādi iespējams radīt jaunus produktus un pakalpojumus atbilstīgi jaunam patērētāju pieprasījumam, šādi veicinot izaugsmi un nodarbinātību.

Straujš tehnoloģiskais progress ir mainījis veidu, kādā notiek uzņēmējdarbība un tiek izplatīti, saņemti un patērēti produkti un pakalpojumi, piemēram, tiešsaistes mūzikas un audiovizuālie pakalpojumi. Veidojas jauni uzņēmējdarbības modeļi, un tradicionālie tiek pielāgoti šodienas vajadzībām. Tirgū ienāk jauni tirgus dalībnieki un pakalpojumu sniedzēji. Mainās veids, kādā patērētāji mijiedarbojas ar tirgu. Eiropas IĪT tiesību aktiem ir jānodrošina piemērota "labvēlīga vide", kas stimulē ieguldījumus, atalgojot radošu darbību, stimulē novatorismu neizkropļotas konkurences vidē un atvieglo zināšanu izplatīšanu.

2. INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU VIENOTĀ TIRGUS IESPĒJAS UN PROBLĒMAS

Tas ir skaidrs — IĪT to dažādajos veidos un izpausmēs ir svarīga ES ekonomikas sastāvdaļa

1,4 miljoni Eiropas MVU darbojas radošās nozarēs. Uz intelektuālo īpašumu balstīto nozaru izaugsmes un darbavietu radīšanas potenciāls pārsniedz vidējo. Saskaņā ar Eiropas konkurētspējas ziņojumu par 2010. gadu radošajās nozarēs ir nodarbināti 3 % iedzīvotāju (2008. gadā), un tās ir viens no dinamiskākajiem sektoriem ES. 2008. gadā nodarbināto skaits radošajās nozarēs ES-27 bija 6,7 miljoni.

Kopumā nodarbinātība radošajās nozarēs laikposmā no 2000. līdz 2007. gadam ir pieaugusi vidēji par 3,5 % gadā salīdzinājumā ar 1 % pieaugumu gadā ES tautsaimniecībā kopumā. Vairums no ES pēdējā desmitgadē radītajām jaunajām darbavietām ir izveidotas uz zināšanām balstītajās nozarēs, kurās nodarbinātība ir pieaugusi par 24 %. Salīdzinājumam — nodarbinātība pārējā ES tautsaimniecībā palielinājās tikai par nepilniem 6 %³.

Indikatīvā 2002. gada pārskatā par *Fortune 500* uzņēmumiem lēsts, ka 45 % līdz 75 % no atsevišķu uzņēmumu turības ir radušies no IĪT⁴. 2009. gadā tika aplēsts, ka 81 % no S&P 500 tirgus vērtības veido nemateriālie aktīvi⁵. 2009. gadā desmit nozīmīgāko zīmolu vērtība katrā

² "The value of knowledge: European firms and the intellectual property challenge", Ekonomikas ziņu vākšanas vienības Baltā grāmata, *The Economist*, 2007. gada janvāris. 53 % no respondentiem atbildēja, ka IĪT izmantošana to uzņēmējdarbības modelī pēc diviem gadiem būs ļoti svarīga vai izšķiroša, bet 35 % respondentu uzskatīja, ka tas tā ir jau aptaujas laikā.

³ *The Work Foundation: The knowledge economy in Europe*, ziņojums sagatavots 2007. gada pavasara Eiropadomei.

⁴ Avots: http://www.wipo.int/sme/en/documents/valuing_patents.htm.

⁵ Avots: *Ocean Tomo*, citēts darbā *The 2011 drug patent 'cliff' and the evolution of IP evaluation*, Liza Porteus Viana, *Intellectual Property Watch*, 11.01.2011.

ES valstī bija vidēji gandrīz 9 % no IKP uz iedzīvotāju⁶. IĪT stimulē un aizsargā ieguldījumus tehniskajā izpētē un izstrādē (1,9 % no ES nacionālā kopprodukta 2008. gadā)⁷. Uz autortiesībām balstītu radošo nozaru (programmatūras un datubāzu izstrādāšana⁸, grāmatu un avīžu publicēšana⁹, mūzika¹⁰ un filmas¹¹) devums ES IKP 2006. gadā bija 3,3 %¹².

IĪT ietekmē iedzīvotāju ikdienu

Piemēram, patentaizsardzība ir būtiska, lai izstrādātu jaunas, revolucionāras zāles vai medicīnas aprīkojumu. Aizvien sarežģītākās tehniskās ierīces, piemēram, viedtelefoni vai planšetdatori, mobilās telefonijas trešā un nākamās paaudzes, sadzīves elektroniskās iekārtas, videi draudzīgāki automobiļi un ātrgaitas vilcieni, pamatojas uz tūkstošiem patentu.

Zīmolu vērtības aizsargāšana stimulē ieguldīt produktu un pakalpojumu kvalitātē un palīdz pircējam pazīt attiecīgo preču ražotāju vai pakalpojumu sniedzēju, jo īpaši nozarēs, kurās zīmoliem un pircēju lojalitātei ir liela nozīme. Šādas nozares ir pārtikas produktu, mājsaimniecības preču, farmācijas preču, modes, sporta preču, kosmētikas, sadzīves elektronisko iekārtu nozares, kā arī pakalpojumi, ko sniedz telesakaru, ceļojumu, izklaides un sporta nozare. Lauksaimniecības pārtikas nozarē ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un augu šķirņu aizsardzība nodrošina kvalitatīvu produktu aizsardzību un piekļuvi autentiskiem produktiem visā vienotajā tirgū. Autortiesības stimulē radoša satura veidošanu, piemēram, programmatūras, grāmatu, avīžu un periodisko izdevumu, zinātnisku publikāciju, mūzikas, filmu, fotogrāfiju, vizuālās mākslas darbu un videospēļu radīšanu.

Turklāt Eiropas IĪT sistēma ir palīdzējusi Eiropas nozarēm kļūt konkurētspējīgām

Standartu, piemēram, GSM un UMTS, izstrāde ir Eiropas veiksmes stāsts, kas pamatojas uz IĪT rūpīgu pārvaldību. Pateicoties tehnoloģiskajam pārākumam un Eiropas dzīvotspējīgajai IĪT sistēmai, šie Eiropas standarti ir kļuvuši par visā pasaulē izmantotām tehnoloģijām. Eiropas uzņēmumi ieņem līderpozīcijas to pusvadītāju tehnoloģiju licencēšanā, kuras izmanto vairāk nekā 90 % visā pasaulē pārdodamajos mobilajos tālruņos. Daudzi Eiropas uzņēmumi patlaban gūst lielu daļu ieņēmumu, licencējot savus intelektuālā īpašuma portfeļus.

Dinamisma saglabāšana

IĪT ekonomiskais potenciāls aizvien vairāk ir atkarīgs no daudzu IĪT īpašnieku spējas sadarboties un licencēt tehnoloģijas, produktus un radošo saturu un piedāvāt patērētājiem jaunus produktus un pakalpojumus. Tiešsaistes mūzikas pakalpojumiem ir jādublē sarežģīti

⁶ Avots: *Eurobrand Study 2009, Country Review*, <http://study.eurobrand.cc>

⁷ Avots: *Eurostat*.

⁸ Programmatūras un datubāzu izstrādāšanai ir viennozīmīgi lielākais devums autortiesību nozarē, un ar to saistītais apgrozījums ir gandrīz ceturtdaļa no nozares kopējā apgrozījuma.

⁹ Saskaņā ar Eiropas Izdevēju federācijas datiem grāmatu izdevniecībā pilna laika darbā ir nodarbināti 135 000 cilvēki, un tās devums ES IKP ir EUR 24 miljardi.

¹⁰ Saskaņā ar *IFPI* datiem ES mūzikas ierakstu tirgus kopējā vērtība ir ap EUR 6 miljardiem. Mūzikas ierakstu tirgus ir aptuveni viena piektdaļa no kopējā mūzikas tirgus, kura vērtība ir tuva EUR 30 miljardiem.

¹¹ Kinofilmu ražošanas, izplatīšanas un izrādīšanas, kā arī videonomas un videoierakstu pārdošanas apjoms veido aptuveni 10 % no apgrozījuma autortiesību nozarē. Audiovizuālā nozare Eiropā gadā uzņem vairāk nekā 1100 filmas un nodarbina vairāk nekā 1 miljonu cilvēku. Avots: *Multi-Territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union*, KEA pētījums, 2010. gada oktobris.

¹² Eiropas konkurētspējas ziņojums par 2010. gadu, Komisijas dienestu darba dokuments, SEC(2010) 1276 galīgā versija.

norēķinu procesi, lai tie būtu pieejami vairākās teritorijās. Tam nepieciešams holistisks un saskanīgs IĪT tiesiskais regulējums. Šajā kontekstā IĪT tiesību akti būtu jāuzskata par pārvaldības instrumentu, kas regulē un optimizē attiecības starp trim galvenajām pusēm: ideju radītājiem, pakalpojumu un satura nodrošinātājiem un patērētājiem. Tāpēc IĪT politiku vajadzētu veidot kā "veicinošus tiesību aktus", kas ļauj visefektīvākajā veidā pārvaldīt IĪT, tādējādi radot pareizos stimulus radošam darbam un investīcijām, novatoriskiem uzņēmējdarbības modeļiem, kultūras daudzveidības veicināšanai un pēc iespējas plašākai darbu izplatīšanai visas sabiedrības interesēs.

Eiropai jākļūst par pasaules līderi novatorisku licencēšanas risinājumu jomā, lai maksimāli efektīvi izmantotu inovatīvus tehnoloģiskus produktus un zināšanas un kultūras produktus. Veicinoša IĪT regulējuma priekšrocībām vajadzētu būt pieejamām visiem dalībniekiem neatkarīgi no to lieluma. MVU būtu jāgūst no IĪT tāds pats labums kā lielākajiem tirgus dalībniekiem, kas darbojas iekšējā tirgū. IĪT regulējumam būtu jānodrošina arī nepieciešamie stimuli, lai visas radošās nozares plauktu un zeltu, tādējādi papildinot bagātīgo kultūras preču, pakalpojumu un izpausmju klāstu.

Risinājums ir vienotais tirgus

IĪT vides sadrumstalotība ES ietekmē Eiropas izaugsmi, darbavietu radīšanu un konkurētspēju. Licencēšanas darbības kavē augstas izmaksas, sarežģītums un tiesiskā nenoteiktība ideju radītājiem, lietotājiem un patērētājiem. Šis ir viens no iemesliem, kāpēc e-komercijas potenciāls ES nav pilnībā izmantots un kāpēc bieži vien tikai lielākie dalībnieki spēj izprast noteikumus un pilnībā izmantot vienotā tirgus priekšrocības. Augstas darījumu izmaksas slāpē novatorisma un radīšanas stimulus. Novatoriskiem MVU ir grūtības gūt labumu no IĪT un izstrādāt uz IĪT balstītas stratēģijas. Kultūras preču un pakalpojumu aprites potenciāls nav realizēts līdz galam.

Pašlaik atklājas arī pašreizējo noteikumu ierobežotība, jo vērojams aizvien straujāks tehnoloģiskais progress, kas maina veidu, kā produktus un pakalpojumus sagatavo, izplata un patērē. Eiropa ne vienmēr pietiekami drīz sāk nodrošināt jaunus digitālos pakalpojumus. Piemēram, ja netiks atrisināti juridiskie sarežģījumi, kas saistīti ar kultūras mantojuma digitalizēšanu, lai tas būtu pieejams tiešsaistē, tas var radīt "zināšanu plaisu".

IĪT īstenošana Eiropā un pie tās robežām joprojām nenotiek pietiekami labi. Patlaban jaunu tehnoloģiju attīstības dēļ ir problemātiski nepieļaut aizsargātu darbu neatļautu lietošanu. Līdz šim ES intelektuālā īpašuma īstenošanas regulējums nav ticis pielāgots jaunajai digitālajai videi. Saistībā ar vispārīgiem apsvērumiem par ES politikas virzienu pielāgošanu digitālajam laikmetam paralēli jebkādiem pasākumiem, lai vēl vairāk nostiprinātu IĪT īstenošanu, ir jāizstrādā pievilcīgi un pieejami digitālā satura legāli piedāvājumi patērētājiem. Tomēr IĪT veicināšana un aizsargāšana nebeidzas pie ES robežām. Tas ir kļuvis par sasāpējušu jautājumu tirdzniecības plūsmu globalizācijas kontekstā un tāpēc, ka IĪT ir svarīgs līdzeklis, lai panāktu ES konkurētspēju jaunietekmes tirgos.

Radošā darba un inovācijas veicināšana un ekonomiskās izaugsmes stimulēšana ir intelektuālā īpašuma un konkurences tiesību kopīgi mērķi. IĪT stingra aizsargāšana un īstenošana būtu jāpapildina ar konkurences noteikumu neatļaidīgu piemērošanu, lai nepieļautu IĪT ļaunprātīgu izmantošanu, kas var kavēt inovāciju vai neļaut tirgū ienākt jauniem dalībniekiem, jo īpaši MVU.

Redzējums par pārmaiņu pārvaldību

ES IĪT regulējuma pārvaldību vajadzētu modernizēt tā, lai jo īpaši samazinātu izmaksu un darījumu sarežģītumu un palielinātu tiesisko noteiktību, jo īpaši MVU. Tam vajadzētu ietvert jaunu tehnoloģiju un rīku, piemēram, mašīntulkošanas un meklēšanas rīku, plašāku izmantošanu.

Vajadzētu rūpēties par to, lai nodrošinātu pareizo līdzsvaru starp tiesību aizsargāšanu un piekļuvi, t.i., izstrādāt taisnīgus režīmus, kas atalgo un stimulē izgudrotājus un radītājus, vienlaikus nodrošinot preču un pakalpojumu apriti un izplatīšanu, citu pamattiesību īstenošanu un kultūras un lingvistiskās daudzveidības veicināšanu un saglabāšanu. IĪT pārvaldības konsolidācijai un vienkāršošanai vajadzētu iet roku rokā ar īstenošanas instrumentu nostiprināšanu gan ES, gan starptautiskajā līmenī.

3. SVARĪGAS POLITIKAS INICIATĪVAS NĀKOTNES PROBLĒMU RISINĀŠANAI

3.1. Patentu sistēmas reformēšana Eiropā un ar to saistīti pasākumi

3.1.1. Vienota patentaizsardzība

Patlaban spēkā esošā Eiropas patentu sistēma ir sarežģīta, sadrumstalota un dārga: Eiropas patenta apstiprināšana tikai 13 dalībvalstīs var maksāt pat līdz desmit reizēm vairāk nekā ASV patents. Šobrīd, ja MVU vēlas iegūt vai uzturēt patentaizsardzību visās 27 ES dalībvalstīs uz 20 gadiem, uzņēmumam šā perioda laikā jāšķiras no aptuveni EUR 200 000, no kuriem lielu daļu veido izmaksas par tulkošanu un izmaksas, ko rada nepieciešamie darījumi ar nacionālajām iestādēm.

Tomēr tiek strādāts pie tā, lai saskaņā ar ciešākas sadarbības principiem izveidotu vienotu patentaizsardzību divdesmit piecām dalībvalstīm¹³. Pēc tam, kad Padome pieņēma lēmumu, ar kuru atļauj ciešāku sadarbību¹⁴, Komisija ir nākusi klajā ar priekšlikumiem par īstenošanas pasākumiem¹⁵. Tā sadarbosies ar Eiropas Parlamentu un attiecīgajām dalībvalstīm, lai iespējami ātri pieņemtu šos pasākumus. Vienotā patenta vispārīgais mērķis ir ļaut uzņēmumiem pēc iespējas drīzāk ietaupīt ievērojamus līdzekļus, un tas galvenokārt ļaus vienkāršot administratīvās procedūras, likvidējot nepieciešamību apstiprināt šos patentus iesaistītajās dalībvalstīs.

Turklāt mašīntulkošanas sistēmu izstrāde ir būtisks elements, kas var palīdzēt samazināt augstās tulkošanas izmaksas un darīt patentaizsardzību pieejamu jebkura lieluma uzņēmumam. Mašīntulkošana kā tāda ne tikai uzlabos piekļuvi patentaizsardzībai, bet arī patentinformācijai dažādās valodās, sākot jau no pieteikuma posma. Tas ir ļoti būtiski, lai izplatītu tehniskās zināšanas un kopumā veicinātu novatorismu. Šajā sakarā Komisija augstu novērtē un veicina programmu, kas veltīta patenta dokumentācijas mašīntulkošanai, ko Eiropas Patenta iestāde uzsāka 2010. gadā. Mērķis ir panākt, lai mašīntulkējumi būtu pieejami

¹³ COM(2010) 790 galīgā redakcija.

¹⁴ Padomes 2011. gada 10. marta Lēmums 2011/167/ES, ar ko atļauj ciešāku sadarbību attiecībā uz vienas patentaizsardzības izveidi, OV L 76, 22.3.2011., 53. lpp.

¹⁵ COM(2011) 215 galīgā redakcija un COM(2011) 216 galīgā redakcija.

Eiropas Patentu konvencijas dalībvalstu oficiālajās valodās, kuru starpā ir visas oficiālās ES valodas.

3.1.2. Vienota patentu strīdu izšķiršanas sistēma

Ar patentiem saistīti strīdi ir jārisina dažādās valstu tiesās. Tas ir ārkārtīgi dārgi un laikietilpīgi patentu īpašniekiem, kā arī šāda sadrumstalotība rada risku, ka dažādās dalībvalstīs varētu tikt pieņemti atšķirīgi lēmumi, tādējādi radot tiesisku nenoteiktību.

Vienotas patentaizsardzības izveidei jānotiek vienlaikus ar pienācīgas tiesvedības kārtības iedibināšanu, kas atbilst patentu sistēmas lietotāju vajadzībām. Lai vienotā patentaizsardzība arī praksē pienācīgi darbotos, ir jāizveido tāda tiesvedības kārtība, lai patenttiesības varētu īstenot vai atzīt par spēkā neesošām visā iesaistīto dalībvalstu teritorijā un lai tajā pašā laikā varētu nodrošināt kvalitatīvus spriedumus un tiesisko noteiktību uzņēmumiem. Patlaban norisinās darbs pie specifiskas tiesvedības kārtības, ņemot vērā arī neseno Eiropas Savienības Tiesas atzinumu (A1/09) par to, vai nolīguma projekts par Eiropas un ES Patentu tiesu ir saderīgs ar Līgumiem.

Vienota patentu strīdu izšķiršanas sistēma, kas attiektos gan uz Eiropas patentiem, kas apstiprināti dalībvalstīs, gan vienota spēka Eiropas patentiem, ievērojami samazinātu patentu strīdu izšķiršanas izmaksas un laiku, vienlaikus uzlabojot tiesisko noteiktību lietotājiem.

3.1.3. IIT vērtības noteikšanas un realizācijas instruments

Nemateriāli īpašumi drīkst sasniegt trīs ceturtdaļas no uzņēmuma vērtības¹⁶, un intelektuālā īpašuma tiesības ir sasniegušas tādu finansiālās pamanāmības un ietekmes līmeni, ka ar intelektuālo īpašumu saistīti darījumi kļūst aizvien svarīgāki. Tāpēc uzņēmumiem ir jāizstrādā piemērota šādu nemateriālu īpašumu, piemēram, patentu, preču zīmju un autortiesību, pārvaldība.

Eiropadome 2011. gada februāra secinājumos aicināja Komisiju izpētīt variantus, kā izveidot Eiropas līmeņa intelektuālā īpašuma tiesību vērtības noteikšanas un realizācijas instrumentu, īpaši tādēļ lai MVU būtu vieglāk piekļūt zināšanu tirgum. Šajā kontekstā "vērtības noteikšana un realizācija" attiecas uz nemateriālo īpašumu novērtēšanu grāmatvedības izteiksmē un iespēju palielināšanu, lai no IIT gūtu lielāku komerciālu labumu un piesaistītu finansējumu.

Lai rūpīgi izpētītu šo jautājumu, Komisija ir uzsākusi visaptverošu analīzi, tostarp ir izveidota ekspertu grupa un sāka priekšizpēti. Šīs darbības sniegs vispārēju priekšstatu par situāciju un palīdzēs Komisijai apsvērt iespējamus variantus šāda IIT vērtības noteikšanas un realizācijas instrumenta izveidei, kas varētu, piemēram, būt inovatīva Eiropas IIT zināšanu tirgus platforma, lai veicinātu zināšanu nodošanu un tirdzniecību. Komisija iesniegs ziņojumu Eiropadomei līdz 2011. gada beigām.

3.2. Preču zīmju sistēmas modernizācija Eiropā

Nacionālo preču zīmju reģistrēšana ES dalībvalstīs notiek saskaņoti jau gandrīz 20 gadus¹⁷, un Kopienas preču zīme tika izveidota pirms 15 gadiem¹⁸. Preču zīmju sistēmai Eiropā ir

¹⁶ Skat. 2. punktu un 5. zemsvītras piezīmi.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvinā dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm, OV L 299, 8.11.2008., 25. lpp.

nenoliedzami panākumi. To cita starpā rāda tas, ka 2010. gadā sasniegts jauns Kopienas preču zīmes pieteikumu rekordskaitlis (vairāk nekā 98 000), turklāt gaidāms, ka 2011. gadā tiks saņemts miljonais pieteikums kopš Kopienas preču zīmes izveidošanas 1996. gadā. Tomēr ieinteresētās personas aizvien vairāk pieprasa ātrākas, kvalitatīvākas, vienkāršotākas preču zīmju reģistrācijas sistēmas, kuras būtu konsekventākas, lietotājdraudzīgākas, publiski pieejamas un kurās būtu izmantotas jaunākās tehnoloģijas. Lai izpildītu šīs prasības, preču zīmju sistēma Eiropā jāmodernizē un jāpielāgo interneta laikmetam.

2009. gadā Komisija aizsāka visaptverošu novērtējumu par preču zīmju sistēmas vispārējo darbību Eiropā. Pamatojoties uz minēto novērtējumu un ietekmes novērtējumu Komisija 2011. gada pēdējā ceturksnī iesniegs priekšlikumus pārskatīt gan Kopienas Preču zīmes regulu, gan Preču zīmju direktīvu.

Minētās pārskatīšanas mērķis ir modernizēt sistēmu gan ES, gan valstu līmenī, kopumā padarot to efektīvāku, lietderīgāku un sistemātiskāku. Īpaša uzmanība tiks pievērsta šādām iespējām: 1) paātrināt reģistrācijas procedūru, ņemot vērā elektroniskā laikmeta prasības; 2) uzlabot tiesisko noteiktību, piemēram, pārskatot preču zīmes definīciju; 3) precizēt preču zīmju tiesību apjomu, tostarp attiecībā uz precēm dažādās situācijās visā ES muitas teritorijā; 4) izveidot satvaru ciešākai sadarbībai starp Iekšējā tirgus saskaņošanas biroju (ITSB), kas atrodas Alikantē, un nacionālajām preču zīmju iestādēm nolūkā saskaņot administratīvo praksi un izstrādāt kopējus instrumentus, piemēram, tādus, kas dod iespēju labāk veikt prioritāro zīmju meklējumus un reģistrā izsekot apstrīdamām reģistrācijām; un 5) padarīt direktīvu atbilstīgāku regulai, proti, vēl vairāk saskaņot juridisko pamatojumu reģistrācijas atteikumam Eiropas līmenī; un 6) gan direktīvā, gan regulā saskaņot atteikumu un līdzaspastāvēšanas pamatojumus ar noteikumiem par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

Jebkurā gadījumā visi Preču zīmes regulas grozījumi, kurus Komisija ierosinās, atbildīs vienotā tirgus koncepcijai un saglabās šā veismīgā intelektuālā īpašuma apliecinājuma vienoto raksturu.

3.3. Visaptveroša regulējuma izveidošana autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū

Internetam nav robežu, tomēr tiešsaistes tirgus ES joprojām sadrumstalo daudzi šķēršļi. Eiropas tiešsaistes tirgus joprojām nav vienots, bet gan valstu tirgu sakopojums, un ir gadījumi, kad Eiropas iedzīvotāji nevar elektroniski nopirkt ar autortiesībām aizsargātus darbus vai pakalpojumus visā digitālajā vienotajā tirgū. Tehnoloģija, digitālās uzņēmējdarbības modeļu attīstība un tiešsaistes patērētāju pieaugošā neatkarība nozīmē, ka pastāvīgi jāizvērtē, vai patlaban spēkā esošie autortiesību noteikumi rada pareizos stimulus un ļauj tiesību subjektiem, tiesību lietotājiem un patērētājiem izmantot moderno tehnoloģiju sniegtās iespējas.

Autori un citi satura radītāji vēlas saņemt taisnīgu atlīdzību par savu darbu izmantošanu neatkarīgi no tā, vai šie darbi ir grāmatas, avīžu raksti, skaņu ieraksti, uzstāšanās, filmas vai fotogrāfijas. Tas attiecas arī uz izdevējiem un producentiem, kuri nodrošina ieguldījumus radošu darbu radīšanai un izplatīšanai. Pastāv potenciāls palielināt autoru un radītāju ieņēmumus, ja pareiza autortiesību vide veicinās darbu licencēšanu un izplatīšanu digitālajā vienotajā tirgū.

---

¹⁸ Padomes 2009. gada 26. februāra Regula (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi, OV L78, 24.3.2009., 1. lpp.

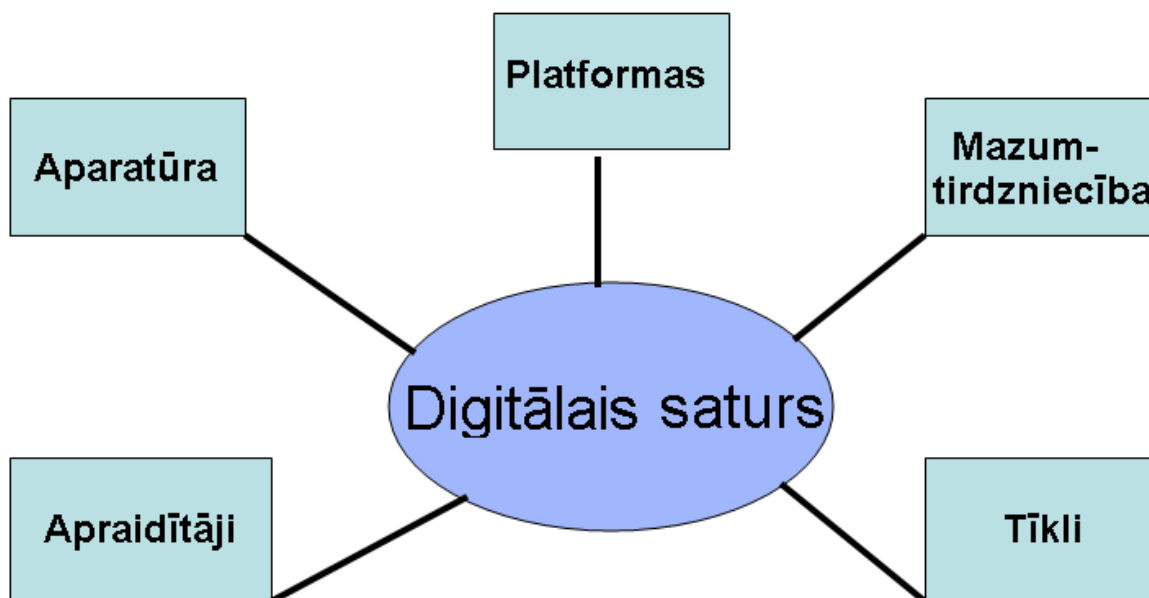

Lai Eiropa spētu pilnībā izmantot visu potenciālu, ko sniedz jaunas tehnoloģijas un digitālais tirgus, ļoti svarīga nozīme ir Eiropas pārvaldības sistēmai, lai pārvaldītu mijiedarbību starp radītājiem, komercietotājiem un patērētājiem. Eiropai jāizstrādā autortiesību licencēšanas pakalpojumi apvienojumā ar tīmekļa lietojumprogrammām un rīkiem, lai sekmētu kultūras un radošo nozaru daudzpusību, kas ļautu miljoniem iedzīvotāju viegli un legāli izmantot un koplietot publicētās zināšanas un izklaidi visā Savienībā neatkarīgi no dalībvalsts, kurā tie atrodas. Lai īstenotu šo mērķi, Komisija ierosinās virkni iniciatīvu, kā izklāstīts turpinājumā.

3.3.1. Eiropas autortiesību pārvaldība un vadība

Neatkarīgi no izmantotās tehnoloģijas, autortiesību reformām iekšējā tirgū vajadzētu būt "veicinošiem tiesību aktiem" autortiesību izmantošanai pēc iespējas efektīvā veidā, tādējādi nosakot pareizos stimulus radīšanai un ieguldījumiem, novatoriskiem uzņēmējdarbības modeļiem un darbu izplatīšanai. Tām vajadzētu palīdzēt uzlabot repertuāra dziļumu un plašumu, kas ir pieejams visiem patērētājiem visā Eiropas Savienībā. Tiešsaistes pakalpojumu nepieejamība patērētājiem dažās dalībvalstīs būtu jānovērš, izveidojot stabilu sistēmu autortiesību pārvaldībai Eiropas līmenī, kas būs piemērota jauniem uzņēmējdarbības modeļiem.

Jauni uzņēmējdarbības modeļi

Eiropas sistēmas izveidošana tiešsaistes autortiesību licencēšanai ievērojami stimulētu aizsargātu kultūras preču un pakalpojumu legālu piedāvājumu visā ES¹⁹. Moderna licencēšanas tehnoloģija varētu palīdzēt darīt pieejamu plašāku tiešsaistes pakalpojumu klāstu pāri robežām vai pat radīt pakalpojumus, kas ir pieejami visā Eiropā²⁰.

¹⁹ 2010. gada *IFPI Music Report* ziņojums liecina, ka eiropieši digitālajai mūzikai vidēji tērē mazāk nekā 2 euro, bet amerikāņi — gandrīz 8 euro un japāņi — 7 euro.

²⁰ Viens no vadošajiem pakalpojumu nodrošinātājiem, *EMusic*, pieejams visās 27 dalībvalstīs, un tam ir 10 miljonu kompozīciju katalogs. *iTunes* ir pieejams 15 dalībvalstīs; *7digital* un *Vodafone* — 12 dalībvalstīs; *Nokia (OviMusic)* — 11 dalībvalstīs; *YouTube* — 10 dalībvalstīs; bet *LastFM* — 9 dalībvalstīs: <http://www.pro-music.org/Content/GetMusicOnline/stores-europe.php>.

Tieši tāpēc, 2011. gadā Komisija iesniegs priekšlikumus izveidot tiesisko regulējumu autortiesību kolektīvam pārvaldījumam, lai darītu iespējamu daudzteritoriālu un Eiropas mēroga licencēšanu. Lai arī, ņemot vērā kultūras preču un pakalpojumu digitālā tirgus attīstību, jo īpaši svarīgi ir pievērsties autortiesību pārrobežu pārvaldījumam tiešsaistes vidē, uzmanība būtu jāvelta arī citu kolektīvi pārvaldītu tiesību veidu administrēšanas struktūrām.

Jaunajai sistēmai vajadzētu noteikt kopējus administrēšanas, pārredzamības un efektīvas uzraudzības noteikumus, tostarp par kolektīvi pārvaldītām ieņēmumu plūsmām. Skaidrāki noteikumi par autortiesību licencēšanu un ieņēmumu sadali radīs godīgas konkurences nosacījumus visiem iesaistītajiem: tiesību subjektiem, autortiesību aģentūrām, pakalpojumu sniedzējiem un patērētājiem.

Lai sekmētu tādu jaunu tiešsaistes pakalpojumu attīstību, kas aptver plašāku pasaules repertuāra daļu un lielāku skaitu Eiropas patērētāju, sistēmai jābūt tādai, lai varētu izveidot Eiropas "tiesību brokerus", kas var licencēt un pārvaldīt pasaules mūzikas repertuāru daudzteritoriālā līmenī, vienlaikus nodrošinot arī Eiropas kultūras daudzveidības attīstību. Šajā nolūkā vajadzētu ieviest izpildāmu Eiropas tiesību pārvaldības režīmu, kas veicina pārrobežu licencēšanu. Lai pārrobežu līmenī pārvaldītu autortiesības tiešsaistes pakalpojumiem, ir vajadzīgs augsts tehnisko zināšanu, infrastruktūras un elektronisko tīklu līmenis. Vajadzīgi līdzekļi, lai nodrošinātu, ka visi operatori ievēro augstus pakalpojumu standartus attiecībā gan uz tiesību subjektiem, gan lietotājiem un ka netiek izkropļota konkurence.

Cita pieeja autortiesību tālejošākai pārskatīšanai Eiropas līmenī varētu būt Eiropas autortiesību kodeksa izveide. Tas varētu ietvert pašreizējā ES autortiesību direktīvu kopuma visaptverošu kodifikāciju, lai saskaņotu un konsolidētu autortiesības un blakustiesības ES līmenī. Tas radītu arī iespēju izpētīt, vai patlaban spēkā esošie izņēmumi un ierobežojumi attiecībā uz autortiesībām, kas piešķirti saskaņā ar Direktīvu 2001/29/EK²¹, ir jāatjaunina vai jāsaskaņo ES līmenī. Tādējādi šāds kodekss varētu palīdzēt precizēt attiecības starp dažāda veida ekskluzīvajām tiesībām, kas ir tiesību subjektiem, un šo tiesību izņēmumu un ierobežojumu jomu.

Komisija izpētīs arī, cik lietderīgi būtu izveidot neobligātas "vienotas" autortiesības, pamatojoties uz LESD 118. pantu, kā arī to potenciālo ietekmi uz vienoto tirgu, tiesību subjektiem un patērētājiem.

Šos jautājumus ir jāturpina pētīt un analizēt. Komisija izpētīs šos jautājumus, tostarp īsteno dialogu ar ieinteresētajām personām, kā paredzēts Eiropas digitalizācijas programmā, un 2012. gadā iesniegs ziņojumu, jo īpaši attiecībā par to, vai Direktīva 2001/29/EK ir jāatjaunina.

3.3.2. Tehnoloģijas un datubāzu pārvaldība

Interneta visuresme ir radījusi nepieciešamību uzlabot kolektīvās licencēšanas praksi. Tehnoloģijas var būt bagātīgs pragmatisku risinājumu avots, lai pielāgotu autortiesību licencēšanu internetam un atbalstītu kolektīvā pārvaldījuma ieņēmumu plūsmu sadalījumu. Šajā sakarā Komisija atbalstīs pasākumus, lai vienkāršotu un darītu efektīvāku piekļuvi ar autortiesībām aizsargātiem darbiem, izmantojot novatoriskas licencēšanas tehnoloģijas,

---

²¹ 2011. gada 22. maija Direktīva 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā, OV L167, 22.6.2001., 10. lpp.

licencēšanas infrastruktūru sertificēšanu, faktiskā lietojuma identifikāciju un datu apmaiņu par to un datu elektronisku pārvaldību. Tas palīdzēs dažādām ieinteresētajām personas īstenot projektus, lai izstrādātu automatizētu un integrētu uz standartiem balstītu tiesību pārvaldības infrastruktūru²². Sadarbaspējīgām tiešsaistes datubāzes palīdzētu noteikt tiesību subjektus un veicinātu licencēšanas infrastruktūru attīstību. Piemēram, ir ļoti svarīgi, lai vienā uzticamā datubāzē būtu kompilēta un pieejama precīza informācija par mūzikas autoru tiesību piederību, jo tas veicinās efektīvu pārrobežu licencēšanu un autoratlīdzības sadali attiecīgajiem tiesību subjektiem konsekventā veidā visā Eiropā, kā arī veicinās Eiropas repertuāra licencēšanu ārvalstīs un autoratlīdzības attiecīgu saņemšanu Eiropas autoriem. Šai informācijai vajadzētu būt publiski pieejamai un nodrošināt pārredzamu informāciju lietotājiem, tādējādi veicinot licencēšanu.

3.3.3. *Lietotāja radītais saturs*

Ņemot vērā socializācijas tīklu un sociālo mēdiju vietņu straujo attīstību, kuru darbība pamatojas uz to, ka galalietotāji rada un augšupielādē tiešsaistē pieejamu saturu (tīmekļa žurnāli, tīmekļa apraides, ieraksti, vikivietnes, miksējumi, failu un video koplietošana), īpaša uzmanība tiks pievērsta iespējamām pieejām attiecībā uz t.s. lietotāja radīto saturu (*UGC*)²³. Saskaņā ar vispārīgo pieeju Komisija iestājas par atbildīgu izmantojumu, vienlaikus nodrošinot, ka lietotāji pilnībā izmanto jauno interaktīvo tiešsaistes pakalpojumu priekšrocības.

Aizvien skaidrāk tiek saprasts, ka ir vajadzīgi risinājumi, kas galalietotājiem atvieglotu un darītu pieejamāku trešo pušu ar autortiesībām aizsargāta satura izmantošanu pašiem savos darbos. Lietotājiem, kas integrē ar autortiesībām aizsargātus materiālus savos darbos, kas tiek augšupielādēti internetā, jābūt piekļuvei vienkāršai un efektīvai atļauju sistēmai. Tas ir īpaši noderīgi lietotāju-amatieru gadījumā, kuru *UGC* ir radīts nekomerciāliem mērķiem, bet pret kuriem tomēr var uzsākt pārkāpumu procedūru, ja viņi augšupielādē materiālu bez tiesību subjekta piekrišanas. Ir pienācis laiks, pamatojoties uz autortiesībās noteikto, atbildīgā veidā darboties kā starpniekam starp tiesību subjektiem un satura lietotājiem. Komisija šo jautājumu izpētīs detalizētāk, tostarp sazinoties ar visām ieinteresētajām personām, jo īpaši iepriekš minētā dialoga ar ieinteresētajām personām kontekstā, lai panāktu līdzsvaru starp satura radītāju tiesībām un nepieciešamību ņemt vērā jaunus izteiksmes veidus.

3.3.4. *Privātās kopēšanas nodevas*

Lai iekšējais tirgus darbotos pareizi, privātās kopēšanas nodevas ir jāsaņem ar preču brīvu apriti, lai nodrošinātu netraucētu pārrobežu tirdzniecību ar precēm, uz kurām attiecas privātās kopēšanas nodevas²⁴. Tiks pastiprināti centieni, lai ieinteresētās personas iespējami drīz noslēgtu nolīgumu, kas pamatojas uz veiksmīgo saprašanās memoranda projektu, kuru

²² Šādas iniciatīvas ir, piemēram, globālas repertuāra datubāzes (*GRD*) un automatizēta satura piekļuves protokola (*ACAP*) izstrāde. Komisija jau atbalsta *Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works (ARROW)* projektu, lai noteiktu tiesību subjektus un precizētu darba tiesību statusu, piemēram, vai tas ir nenosakāmu autortiesību darbs vai pārdošanā neesošs darbs.

²³ Šis jautājums ir iekļauts Komisijas Zaļajā grāmatā par autortiesībām uz zināšanām balstītā ekonomikā un tam sekojošajā tāda paša nosaukuma paziņojumā (attieciņi COM (2008) 466 un COM (2009) 532). Tika secināts, ka jautājuma izpēte jāturpina.

²⁴ Nodevas ir maksājumi, kas maksājami par ierakstīšanas aprīkojumu un tukšiem datu nesējiem dažās dalībvalstīs, kuras ir ieviesušas tiesību aktos paredzētu izņēmumu privātai kopēšanai. Saskaņā ar *Econlaw* (2007) datiem, 2006. gadā Eiropas Savienībā par digitālajām ierīcēm un datu nesējiem ir iekasētas privātās kopēšanas nodevas EUR 453 miljonu apmērā.

Komisija palīdzēja sagatavot 2009. gadā. 2011. gadā tiks iecelts augsta līmeņa neatkarīgs vidutājs, kuram uzdos izpētīt iespējamās pieejas nolūkā saskaņot metodoloģiju, ko izmanto nodevu noteikšanai, uzlabot nodevu administrēšanu, jo īpaši saistībā ar ierīču tipu, ko aplik ar nodevām, tarifu likmju noteikšanu un dažādo valstu sistēmu sadarbību, ņemot vērā pārrobežu ietekmi, kas atšķirīgai nodevu sistēmai ir uz iekšējo tirgu. Saskaņotiem visu pušu centieniem atrisināt vēl neatrisinātos jautājumus, vajadzētu kļūt par pamatu visaptverošiem likumdošanas pasākumiem ES līmenī 2012. gadā.

3.3.5. *Pieklūve Eiropas kultūras mantojumam un plašsaziņas līdzekļu plurālisma veicināšana*

Lai attīstītu uz zināšanām balstītu ekonomiku, ļoti svarīgi ir rūpēties par to, lai tiktu saglabāts un izplatīts Eiropas bagātais kultūras un intelektuālais mantojums, kā arī atbalstīt Eiropas digitālo bibliotēku izveidi. Ir vajadzīgi novatoriski licencēšanas risinājumi, lai veicinātu zināšanu un kultūras netraucētu apmaiņu, kas ļautu akadēmiskām iestādēm, uzņēmumiem, pētniekiem un privātpersonām likumīgi izmantot ar autortiesībām aizsargātus materiālus, vienlaikus maksājot autoriem, izdevējiem un citiem radītājiem kompensācijas par viņu darbu izmantošanu. 2011. gadā Komisija ir paredzējusi turpināt darbu divos virzienos, lai veicinātu digitalizēšanu un darītu pieejamas Eiropas kultūras iestāžu (bibliotēku, muzeju un arhīvu) kolekcijas. Viens no virzieniem ir kolektīvās licencēšanas shēmu veicināšana darbiem, kas joprojām aizsargāti ar autortiesībām, bet vairs nav komerciāli pieejami (komerciāli nepieejami darbi). Otrs virziens ir Eiropas tiesiskais pamats, lai noteiktu un darītu pieejamus t.s. nenosakāmu autortiesību darbus²⁵. Šo divu iniciatīvu sekmīga pabeigšana sekmēs arī *Europeana*²⁶ kā tiešsaistes platformas attīstīšanu, caur kuru iedzīvotāji var piekļūt dažādam un bagātīgam Eiropas kultūras mantojumam.

Komisija ir apņēmusies arī turpināt sadarbības ar dalībvalstīm, lai izstrādātu dzīvotspējīgus risinājumus "grāmatu bada" risināšanai, ar ko saskaras miljoniem vājredzīgu cilvēku. Patlaban tikai ļoti neliela publikāciju daļa ir pieejama šādiem cilvēkiem izmantojamās formātos, piemēram, Braila rakstā, lieliem burtiem vai kā audioizdevumi. Komisija nesēn palīdzēja noslēgt saprašanās memorandu²⁷ (parakstīts 2010. gada septembrī), lai veicinātu pārrobežu apmaiņu ar darbiem īpašos formātos un darītu tos pieejamus vājredzīgām personām. Ar minēto saprašanās memorandu izveido "uzticamu starpnieku" sistēmu, kuru uzdevums ir tiešsaistē pāri valstu robežām piegādāt īpaša formāta materiālus. Komisija turpinās sadarbības ar ieinteresētajām personām, lai izveidotu uzticamu starpnieku tīklu katrā dalībvalstī. Tas ļaus bez grūtībām piegādāt īpaša formāta materiālus drošā vidē visā ES. Ar saprašanās memorandu izveidotā sistēma katru gadu tiks pārskatīta, lai noteiktu, vai pārrobežu apmaiņa ar īpaši formatētiem materiāliem faktiski palielinās, vai arī jāīsteno intensīvāk.

Žurnālisti ir autori, un viņu darbs ir svarīgs ne tikai tāpēc, ka viņi ziņo par notikumiem, komentē un interpretē pasauli, kurā mēs dzīvojam, bet arī tāpēc, ka preses brīvība ir dzīvs pierādījums Eiropas plurālistiskajai un demokrātiskajai sabiedrībai. Tāpēc, lai saglabātu neatkarīgu, kvalitatīvu un profesionālu žurnālistiku, ļoti svarīgs uzdevums ir aizsargāt žurnālistu autortiesības un nodrošināt, ka viņi ir noteicēji par savu darbu izmantošanu.

---

²⁵ Komerciāli nepieejami darbi atšķiras no nenosakāmu autortiesību darbiem tādējādi, ka to autori vai izdevēji ir zināmi, bet grāmata nav pieejama tradicionālajos vai jaunajos elektroniskajos tirdzniecības kanālos. Nenosakāmu autortiesību darbi ir darbi, kuru autors nav zināms vai pat tad, ja ir zināms, nav atrodams.

²⁶ <http://www.europeana.eu/portal/>.

²⁷ http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/copyright-infso/copyright-infso_en.htm#otherdocs.

Izdevējiem ir svarīga nozīme, izplatot rakstnieku, žurnālistu, pētnieku, zinātnieku, fotogrāfu un citu radošo darbinieku darbus. Šajā sakarā ir svarīgi aizsargāt tiesības, kas žurnālistiem un izdevējiem ir uz savu darbu izmantošanu internetā, jo īpaši ņemot vērā ziņu apkopošanas pakalpojumu attīstīšanos. Komisija turpinās pētīt šos jautājumus, ņemot vērā jaunāko attīstību tiesību un tehnoloģiju jomā.

Brīva piekļuve kā veids pētniecības rezultātu pēc iespējas plašākai izplatīšanai ir salīdzinoši nesena parādība. Ir vairākas iespējas, kā panākt brīvas piekļuves esību, jo īpaši brīvpiekļuves publicēšana (piemēram, brīvpiekļuves žurnālos) un autoru īstenota pašarhivēšana institūciju vai attiecīgu tēmu repozitārijos. Brīvas piekļuves potenciāls, lai paplašinātu piekļuvi zināšanām, jau ir plaši atzīts zinātnieku aprindās, un tiek turpināta šīs pieejas izziņošana²⁸.

3.3.6. *Izpildītāju tiesības*

Komisija ir apņēmusies nodrošināt, ka visas radošā darba izpausmes tiek atalgotas. Laikmetā, kad ir uzplaukuši multimediju formāti, bieži vien izpildītāji, tostarp profesionāli izpildītāji, netiek pienācīgi novērtēti un atalgoti par radošo ieguldījumu mākslas darbā. Viens no veidiem, kā nodrošināt līdzvērtīgus noteikumus radītājiem, ir izpildītāju aizsardzību mūzikas jomā pietuvināt autoraizsardzībai. Komisija ir nākusi klajā ar šādu priekšlikumu²⁹ un cer, ka ļoti tuvā nākotnē tas tiks pieņemts. Šie pirmie rezultāti, kas gūti, īstenojot Komisijas vispārīgo autortiesību politiku, nāks par labu arī producentiem, kuru pieaugušās ieņēmumu plūsmas, jo īpaši no interneta, iedrošinās jaunos talantus un stimulēs producentus ieguldīt jaunos mūzikas darbos.

3.3.7. *Audiovizuālie darbi*

Ja tiks rasti pareizie nosacījumi netraucētiem, vieglākiem un tehnoloģiski neitrāliem risinājumiem pārrobežu un Eiropas mēroga licencēšanai audiovizuālajā nozarē, tas palīdzēs satura radītājiem palielināt pieejamā satura daudzumu, un ieguvēji šādā gadījumā būs Eiropas iedzīvotāji. Komisija 2011. gadā aizsāks apspriedi par audiovizuālo darbu izplatīšanu tiešsaistē nolūkā iesniegt par to ziņojumu 2012. gadā. Tiks apspriesti šādi jautājumi: autortiesības, pieprasījumuvideo pakalpojumi, to ieviešana mediju hronoloģijā, apraides pakalpojumu pārrobežu licencēšana, licencēšanas efektivitāte un Eiropas darbu reklamēšanas aspekts. Zaļā grāmata par audiovizuālajiem jautājumiem arī pievērsīsies audiovizuālo darbu autoru statusam un to dalībai tiešsaistes ieņēmumu plūsmā.

3.3.8. *Mākslinieku tālākpārdošanas tiesības*

2011. gada oktobrī Komisija ziņos par tālākpārdošanas direktīvas³⁰ īstenošanu un ietekmi. Patlaban Komisija īsteno sabiedrisko apspriešanu par plašu jautājumu loku saistībā ar minētās direktīvas īstenošanu, tostarp par direktīvas ietekmi uz iekšējo tirgu, par ES modernās un

²⁸ Eiropas digitalizācijas programmā (23. lpp.) uzsvērts, ka zināšanu nodošanas darbības būtu efektīvi jāpārvalda un jāatbalsta ar piemērotiem finanšu instrumentiem, un publiski finansētas pētniecības rezultāti būtu plaši jāizplata ar zinātnes datu un darbu publikācijām brīvai piekļuvei. Inovācijas savienības paziņojumā teikts, ka Komisija veicinās brīvu piekļuvi publiski finansētu pētījumu rezultātiem un ka tās mērķis būs nodrošināt, ka brīva piekļuve ir vispārīgs princips projektiem, kuri finansēti, izmantojot ES pētniecības pamatprogrammas (20. apņemšanās).

²⁹ COM(2008) 464 galīgā redakcija.

³⁰ 2001. gada 27. septembra Direktīva 2001/84/EK par tālākpārdošanas tiesībām par labu mākslas oriģināldarba autoram, OV L272, 13.10.2001., 32. lpp.

mūsdienīgās mākslas tirgus konkurētspēju, par tālākpārdošanas tiesību ieviešanas ietekmi tajās dalībvalstīs, kas līdz direktīvas³¹ spēkā stāšanās brīdim valstu tiesību aktos nepiemēroja tālākpārdošanas tiesības, un par māksliniecišķās jaunrades veicināšanu.

3.4. Nemateriālo aktīvu papild aizsardzības jautājums

Pašreizējās ES tiesību normas, kas attiecas uz IĪT aizsardzību, papildina valstu noteikumi, kas regulē "konkurenci uz likumības robežas", un tie bieži vien apvieno gan intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības, gan citu tiesību jomu elementus.

3.4.1. Komerccnoslēpumi un parazītiskas kopijas

Viens no piemēriem ir komerccnoslēpumu aizsardzība³². Komerccnoslēpumi ir uzņēmuma vērtīgie nemateriālie aktīvi, piemēram, tehnoloģija, uzņēmējdarbības vai tirdzniecības stratēģija, datu kompilācija (piemēram, klientu saraksts) vai recepte. Dalībvalstu tiesiskie režīmi un komerccnoslēpumiem piešķirtais aizsardzības līmenis ES teritorijā ievērojami atšķiras.

Vairākās dalībvalstīs eksistē īpašas civiltiesību normas attiecībā uz komerccnoslēpumiem. Šīs dalībvalstis ir: Bulgārija, Čehija, Dānija, Igaunija, Itālija, Lietuva, Polija, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Vācija un Zviedrija. Dažās no tām paredzētas arī kriminālās sankcijas. Taču ievērojamā daļā dalībvalstu neeksistē īpašas civiltiesību normas attiecībā uz komerccnoslēpumiem. Šīs dalībvalstis ir: Apvienotā Karaliste, Beļģija, Īrija, Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Rumānija, Somija un Francija (kaut arī Francijas intelektuālā īpašuma tiesību kodekss regulē atsevišķus komerccnoslēpumu aspektus). Tomēr komerccnoslēpumus var vismaz daļēji aizsargāt ar citiem paņēmieniem, piemēram, negodīgas konkurences aizliegumu, deliktu tiesībām, līgumtiesībām, darba tiesībām un krimināltiesībām.

Ievērojamās atšķirības valstu tiesību aktos saistībā ar komerccnoslēpumu aizsardzības veidu un apjomu, ka arī pieejamie apstrīdēšanas un tiesiskās aizsardzības līdzekļi neizbēgami rada dažādu aizsardzības līmeni, kura sekas ir tādas, ka, atkarībā no to atrašanās vietas, daži uzņēmumi ir labākā pozīcijā, lai spētu konkurēt uz informāciju balstītā ekonomikā. Pēdējos gados komerccnoslēpumus arvien vairāk apdraud spiegošanas mēģinājumi no ārpusē³³, it sevišķi saistībā ar arvien vairāk izmantoto datu apmaiņu un interneta lietošanu, turklāt pieaug arī komerccnoslēpumu apdraudētība uzņēmumu iekšienē; kā liecina pētījums privātajā sektorā, piemēram, darbinieka izdarīta slepenas informācijas zādzība izmaksā desmit reizes vairāk kā nejaušs, negadījuma izraisīts informācijas zaudējums³⁴. Taču citos gadījumos komerccnoslēpumi var tikt izmantoti, lai neizpaustu svarīgu informāciju un tādējādi kavētu

³¹ Dažām dalībvalstīm līdz 2012. gada 1. janvārim ir piemērots atbrīvojums piemērot tālākpārdošanas tiesības mirušu mākslinieku darbiem. Tirdzniecības apjoms darbiem, uz kuriem attiecas mantotas tālākpārdošanas tiesības, četras reizes pārsniedz dzīvu mākslinieku darbu tirdzniecības apjomu. Šādos apstākļos Komisijas ziņojums pēc būtības būs izpētošs.

³² Komerccnoslēpumi attiecas uz zinātību, kas (vēl) nav reģistrēta rūpnieciskā īpašuma tiesību formā, bet kurai ir faktiskā vai potenciālā vērtība tās īpašniekam, kas nav vispārzināma vai sabiedrībai viegli pieejama un kuru tās īpašnieks ir iespēju robežās centies paturēt noslēpumā.

³³ Sk., piemēram, *Bundesministerium des Innern*, "Verfassungsschutzbericht 2009", pieejams http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/2010/vsb2009.pdf?__blob=publicationFile.

³⁴ *Forrester Consulting* (petījums veikts pēc RSA un Microsoft pasūtījuma), "The Value of Corporate Secrets: How Compliance and Collaboration Affect Enterprise Perceptions of Risk", 2010. gada marts, pieejams http://www.rsa.com/go/press/RSATheSecurityDivisionofEMCNewsRelease_4510.html.

konkurentu jaunievedumu un tehnisko uzlabojumu ieviešanu. Ņemot vērā šīs problēmas sarežģītību un tās dažādās sekas, Komisijai jāturpina apsvērt šo jautājumu un ievākt plašāku informāciju, pirms formulēt nostāju par turpmāko darbību.

Vēl viena interešu joma ir aizsardzība pret tā dēvētajām "parazītiskajām kopijām" jeb "līdziniekiem"³⁵. Parazītiskās kopijas ir izgatavotas, lai līdzinātos labi pazīstamu zīmolu precēm, bet saglabājot dažas atšķirības, kas tās neļauj uzskatīt par viltotām precēm. Tās var maldināt tos patērētājus, kuri iepērkoties tam nepievērš daudz uzmanības, vai tos, kas pietiekami labi nepazīst zīmolu, lai pamanītu atšķirības.

Arī ar šo parādību dalībvalstis cīnās, izmantojot dažādas koncepcijas un nodrošinot atšķirīgus aizsardzības līmeņus. Dažās dalībvalstīs konkurences tiesībās eksistē īpaši noteikumi, kas attiecas uz parazītiskām kopijām (Austrijā, Vācijā, Čehijā, Spānijā), bet citās dalībvalstīs attiecībā uz parazītiskajām kopijām piemēro visaptverošo jeb vispārīgo negodīgas konkurences aizlieguma klauzulu (Beļģijā, Dānija, Somijā). Citu dalībvalstu tiesību aktos nav tādu negodīgas konkurences tiesību normu, kas būtu piemērojamas parazītisku kopiju gadījumos, un šie jautājumi tiek skarti Civilkodeksā, vai nu īpašu noteikumu veidā (Itālijā) vai ar vispārīgu noteikumu palīdzību, kas piemērojami neatļautām darbībām (Francijā, Nīderlandē). Visbeidzot, Apvienotajā Karalistē neeksistē tiesību normas attiecībā uz negodīgu konkurenci, un nav nekādu īpašu noteikumu saistībā ar parazītiskām kopijām, to vietā ir piemērojamas civiltiesību normas par apzīmējumu maldinošu izmantošanu. Šā iemesla dēļ aizsardzības efektivitāte būtiski atšķiras.

Komisija ir uzsākusi darbu, lai noteiktu pašreizējās tiesību sistēmas sadrumstalotības ekonomisko ietekmi ar nolūku aizsargāt komercnoslēpumus un novērst "konkurenci uz likumības robežas", piemēram, parazītiskās kopijas. Darbs ietvers visaptverošu ārējo pētījumu un apspriešanos ar ieinteresētajām aprindām, lai izpētītu šādas tirdzniecības prakses ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību. Tajā tiks novērtēti arī ekonomiskie ieguvumi, kas rastos no ES mēroga darbības šajās jomās.

3.4.2. *Nelauksaimniecisko produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes*

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (ĢIN) ir veids, kā nodrošināt saikni starp produktu kvalitāti un to ģeogrāfisko izcelsmi. Tās ļauj īstenot nišas produktu mārketingu, zīmolu attīstību un uz reputāciju balstītu mārketingu.

Taču nelauksaimniecisko produktu aizsardzībai dalībvalstīs eksistē dažādas tiesību sistēmas (piemēram, aizsardzība ar konkurences vai patērētāju aizsardzības tiesību normām vai ar kolektīvo vai sertifikācijas zīmju palīdzību), un tikai vienā trešdaļā no tām ir izveidotas īpašas tiesību normas attiecībā uz ĢIN kā atsevišķām IĪT. Šī tiesību sistēmas sadrumstalotība attiecībā uz aizsardzības piešķiršanu nelauksaimniecisko produktu ĢIN var negatīvi ietekmēt iekšējā tirgus darbību. Turklāt nelauksaimniecisko produktu ĢIN aizsardzība ir svarīgs aspekts divpusējās un daudzpusējās tirdzniecības sarunās ar trešām valstīm.

Komisija gatavojas uzsākt priekšizpēti par ĢIN attiecībā uz nelauksaimnieciskiem un nepārtikas produktiem, ietverot visas tiesību jomas šajā kontekstā. Šis darbs ietvers analīzi par esošajām tiesību sistēmām dalībvalstīs, padziļinātu iesaistīto aprindu vajadzību novērtējumu, ka arī novērtējumu par nelauksaimniecisko produktu ĢIN aizsardzības ekonomisko ietekmi.

---

³⁵ Atsevišķās teritorijās saukti arī par "atdarinājumiem".

Balstoties uz šā darba rezultātiem, pēc jautājuma tālākas apsvēršanas un visaptverošas informācijas apkopošanas Komisija pieņems lēmumu par turpmāko rīcību.

3.5. Pastiprināta cīņa pret viltošanu un pirātismu³⁶

Uz ĪT balstītu preču un pakalpojumu izstrāde var būt sarežģīta un dārga, bet to atdarināšana un kopēšana — lēta. Organizēti un liela mēroga ĪT pārkāpumi ir kļuvuši par pasaules mēroga parādību un izraisa bažas visā pasaulē. Jaunākajā 2009. gada ESAO pētījumā lēsts, ka viltoto preču starptautiskās tirdzniecības apjoms ir pieaudzis no mazliet vairāk kā USD 100 miljardiem 2000. gadā līdz USD 250 miljardiem 2007. gadā³⁷. Atbilstoši ESAO datiem, šī summa ir lielāka nekā apmēram 150 valstu IKP. Eiropas Komisijas publiskotie dati par valstu muitas darbību rāda, ka to reģistrēto gadījumu skaits, kad konstatētas preces, par kurām ir aizdomas, ka ar tām pārkāpj ĪT, pieaudzis no 26 704 gadījumiem 2005. gadā līdz 43 572 gadījumiem 2009. gadā, kas ir vairāk nekā 60 % pieaugums piecos gados³⁸.

ĪT pārkāpēji atņem ES ideju radītājiem to darba augļus, rada šķēršļus inovācijām, negatīvi ietekmē konkurētspēju, iznīcina darbavietas, pasliktina publiskā sektora finanšu stāvokli un, iespējams, apdraud ES iedzīvotāju veselību un drošību. Ekonomikas un uzņēmējdarbības pētniecības centra (CEBR) pētījumā uzsvērts, ka viltošanas un pirātisma izraisītie zaudējumi varētu samazināt ES IKP par EUR 8 miljardiem gadā³⁹. Turklāt no viltošanas lielu peļņu gūst organizētās noziedzības grupējumi, un viltošana kropļo iekšējo tirgu, veicinot nelegālu uzņēmējdarbību⁴⁰.

ES ir sākusī risināt šo problēmu, piemērojot civiltiesiskos pasākumus, kas ļauj tiesību īpašniekiem īstenot savas tiesības⁴¹, proti, piemērojot ES Muitas Regulu Nr. 1383/2003⁴², kurā noteikts, ka uz ES robežām var aizturēt preces, par kurām ir aizdomas, ka ar tām pārkāpj intelektuālā īpašuma tiesības, un 2009. gadā izveidojot Eiropas Viltošanas un pirātisma novērošanas centru⁴³. Novērošanas centra galvenie mērķi ir: ievākt un sniegt pārskatus par datiem, kas attiecas uz viltošanas un pirātisma ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību, kā arī izveidot vietu, kur valstu iestāžu un ieinteresēto aprindu pārstāvji varētu apmainīties ar idejām un paraugprakses pieredzi.

³⁶ Ar jēdzienu "viltošana un pirātisms" jāsaprot visu intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumi, kā minēts Komisijas Paziņojumā par Direktīvas 2004/48/EK 2. pantu, OV L 94, 13.4.2005., 37. lpp.

³⁷ ESAO, "Magnitude of counterfeiting and piracy of tangible products" – 2009. gada novembra atjauninātā versija, http://www.oecd.org/document/23/0,3343,en_2649_34173_44088983_1_1_1_1,00.html.

³⁸ http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/index_en.htm.

³⁹ CEBR 2000. gada pētījums "The Impact of Counterfeiting on four main sectors in the European Union", Ekonomikas un uzņēmējdarbības pētniecības centrs, Londona.

⁴⁰ Sk., piemēram, *Europol*, "OCTA 2011 - EU Organised Crime Threat Assessment", [http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA_2011.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA_2011.pdf).

⁴¹ Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu, OV L 157, 30.4.2004., 16. lpp.

⁴² Padomes 2003. gada 22. jūlija Regula (EK) Nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības, OV L 196, 02.08.2003., 7. lpp.

⁴³ Sk. 2009. gada 11. septembra Paziņojumu par intelektuālā īpašuma tiesību stingrāku piemērošana iekšējā tirgū, COM(2009) 467.

Šo pasākumu efektivitāte liecina, ka ES ir uz pareizā ceļa. Novērošanas centra sākotnējo darbu ir pozitīvi novērtējis Eiropas Parlaments, dalībvalstis un ieinteresētās personas no privātā sektora. Taču šīs atbildes liecina arī, ka ir nepieciešams paplašināt centra pašreizējo darbību. Turklāt 2010. gada decembrī publiskotajā Komisijas ziņojumā par intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanas direktīvas piemērošanu⁴⁴ apstiprināts, ka ir nepieciešams stiprināt tiesību īstenošanas pašreizējo tiesisko regulējumu, ko papildinātu brīvprātīgas vienošanās starp ieinteresētajām personām. Visbeidzot, ES Muitas regulas pārskatīšanā, kurā bija iekļauta arī 2010. gadā veiktā sabiedriskā apspriešanās, nolēma, ka ir jāpārskata tiesību akti ar nolūku paplašināt muitas kontroles jomu un precizēt dažas procedūras, lai aizsargātu likumīgo tirgotāju intereses.

3.5.1. *Sabiedrības informētība*

Patērētāji parasti neapzinās ne IIT vērtību, ne viltošanas un pirātisma negatīvo ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību, ne arī iespējamus draudus, ko rada viltotās preces⁴⁵. Tādēļ lielāka patērētāju informētība ir svarīgs IĪ politikas veiksmes faktors. Bez tam Eiropas Parlaments ir aicinājis Komisiju, dalībvalstis un ieinteresētās aprindas palielināt sabiedrības un jo īpaši jaunatnes informētību un dot tiem iespēju saprast, ar ko mēs riskējam intelektuālā īpašuma pārkāpuma gadījumā⁴⁶.

Tādēļ Komisija ciešā sadarbībā ar Eiropas Parlamentu un ieinteresētajām personām rīkosies, lai īstenotu piemērotas sabiedrības informēšanas kampaņas. Sagaidāms, ka savu atbalstu šā mērķa sasniegšanai piedāvās arī Eiropas Viltošanas un pirātisma novērošanas centrs.

3.5.2. *Ilgspējīgāka Eiropas Viltošanas un pirātisma novērošanas centra struktūra un tā jaunie uzdevumi*

Problēmu risināšanai nepieciešami pārlicinoši pierādījumi par problēmas apmēru, vairāk informācijas par viltoto un pirātisko preču izcelsmi, to izplatīšanas kanāliem un tajā iesaistītajām personām. Turklāt, tā kā tendences ātri mainās, jo sevišķi tiešaistē, ieinteresētajām personām un publiskā sektora iestādēm jāsadarbojas vairāk.

Tādēļ Komisija ierosina paplašināt Eiropas Viltošanas un pirātisma novērošanas centram uzticēto uzdevumu loku. Nākotnē šie uzdevumi ietvers arī: sabiedrības informēšanas kampaņu izstrādi un organizēšanu, mācību programmu nodrošināšanu tiesību īstenošanā iesaistītajam iestādēm, inovatīvu tiesību īstenošanas un pārkāpumu atklāšanas sistēmu izpēti, kas ļauj likumīgajam precēm būt pēc iespējas inovatīvākām un pievilcīgākām, vienlaicīgi nodrošinot efektīvāku aizsardzību pret viltošanu un pirātismu (piemēram, izsekošanas sistēmas), kā arī starptautiskās sadarbības koordinēšanu ar starptautiskajām organizācijām un trešām valstīm rīcībspējas uzlabošanas jomā. Šim mērķim Novērošanas centram būs vajadzīga ilgtspējīgāka struktūra no kompetences, resursu un tehniskā aprīkojuma viedokļa. Tādēļ Novērošanas centra uzdevumi ir jāuztic Iekšējā tirgus saskaņošanas birojam (ITSB), kuru būtu jāpilnvaro veikt šos uzdevumus attiecībā uz visiem IIT veidiem.

⁴⁴ COM(2010) 779, http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/directives_en.htm.

⁴⁵ 2009. gada *Eurobarometer* pētījumā, kuru veica MARKT ĢD (pieejams http://ec.europa.eu/public_opinion/), norādīts, ka tikai 55 % (Lietuvā un Dānijā) līdz 84 % (Francijā) patērētāju zina, ka eksistē ES noteikumi, kas attiecas uz viltošanu un pirātismu. Tas ir daudz zemāks rādītājs nekā citās politikas jomās. Turklāt pētījums parādīja, ka katrs piektais ES iedzīvotājs ir vismaz vienu reizi neapzināti iegādājies viltotu preci.

⁴⁶ Eiropas Parlamenta 2010. gada 22. septembra rezolūcija, 2009/2178(INI).

Šajā kontekstā ITSB uzlabos arī ikdienas sadarbību starp iestādēm, kas iesaistītas tiesību īstenošanā, un sadarbību starp ieinteresētajam personām, izveidojot *inter alia* jaunu elektronisko informācijas apmaiņas un savlaicīgas brīdināšanas sistēmu attiecībā uz viltotām un pirātiskām precēm. 2010. gadā Komisija publicēja ārējo pētījumu, kurā iekļauts to esošo IT sistēmu uzskaitījums, kuras varētu izmantot šāda tīkla izstrādē⁴⁷. Šis pētījums kalpos par pamatu turpmākām apspriešanām un novērtējumiem, kas vērsti uz to, lai noteiktu rentablos risinājumus un radītu sinerģijas efektu ar jau esošajām sistēmām un uzsāktajiem projektiem un lai ar šāda elektroniska tīkla koncepciju būtu iespējams nākt klajā līdz 2012. gada beigām Minētais tīkls darbotos, pilnībā ievērojot ES tiesību aktus par personas datu aizsardzību.

3.5.3. *IIT īstenošanas direktīvas pārskatīšana*

Paralēli minētajam Komisija plāno arī 2012. gada pavasarī pārskatīt Direktīvu 2004/48/EK par IIT īstenošanu. Nesen publicētais ziņojums par IIT īstenošanas direktīvas piemērošanu⁴⁸ rāda, ka galvenā problēma ir savienot IIT īstenošanu ar digitālās vides specifiku. Komisija apzinās veidus, kā radīt sistēmu, kas ļautu efektīvāk apkarot IIT pārkāpumus internetā. Jebkuru grozījumu mērķim jābūt pārkāpumu apkarošanai to rašanās brīdī un, lai šo mērķi sasniegtu, jāveicina starpnieku (piemēram, interneta pakalpojumu sniedzēju) sadarbība, vienlaicīgi nodrošinot atbilstību platjoslas politikas mērķiem un neaizskarot galapatērētāju intereses. Komisija garantēs, ka šādi grozījumi nav pretrunā ar visām pamattiesībām, kas noteiktas ES Pamattiesību hartā, konkrētāk, tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, personas datu aizsardzību, vārda un informācijas brīvību un efektīvu tiesisko aizsardzību⁴⁹.

Paralēli, balstoties uz saprašanās memorandu, ko ieinteresētās puses parakstīja 2011. gada 4. maijā⁵⁰, Komisija turpinās darbu, lai izpētītu, cik lielā mērā, veicot brīvprātīgus pasākumus, iespējams ierobežot viltotu preču tirdzniecību internetā, iesaistot ieinteresētās personas, kuras visvairāk skar šī problēma (tiesību īpašniekus, interneta platformas un patērētājus).

3.6. **IIT starptautiskais aspekts**

Starptautiskās tirdzniecības pieaugums ir pievērsis uzmanību IIT starptautiskajam aspektam. Globalizācija Eiropai nodrošina milzīgas iespējas eksportēt un pārdot savas uz IIT balstītās preces, pakalpojumus un zinātību trešās valstīs. Tajā pašā laikā IIT pārkāpumu skaita pieaugums rada nepieciešamību koncentrēties uz noturīgu tiesību īstenošanas stratēģiju visā pasaulē, kas atbilst pamattiesībām.

Eiropas Parlaments savā rezolūcijā⁵¹ norāda, ka "grūtākais uzdevums iekšējā tirgū ir intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu apkarošana uz ES ārējām robežām un trešās valstīs".

Šis arguments jau tika izmantots, izstrādājot Komisijas 2004. gada "Stratēģiju intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanai trešās valstīs"⁵², kura pašlaik tiek pārskatīta. Turklāt Komisija ir apņēmusies nodrošināt savas IIT politikas saskaņotību ar attīstības politikas mērķiem⁵³.

⁴⁷ Sk. http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/documents_en.htm.

⁴⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/directives_en.htm.

⁴⁹ Tiesības uz intelektuālo īpašumu ir atzītas par pamattiesībām hartas 17. panta 2. punktā.

⁵⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/stakeholders_dialogues_en.htm#Sale.

⁵¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2010-0340>.

⁵² OV C 129, 26.5.2005.

⁵³ Saskaņā ar LES 21. pantu un LESD 208. pantu.

3.6.1. Daudzpusējās iniciatīvas, tostarp koordinēšana ar starptautiskajām organizācijām

Komisija turpinās virzību uz mērķi palielināt IĪT standartu ievērošanu starptautiskā līmenī, sekmējot efektīvu sadarbību ar trešām valstīm starptautiskos forumos, konkrēti, piedaloties *WIPO*, PTO un *UPOV* darbā, kas vērsts uz IĪT aizsardzības un īstenošanas uzlabošanu pasaules mērogā. Tas palīdzēs sekmēt tehnoloģisko inovāciju, tehnoloģiju pārnesi un izplatīšanu tādā veidā, kas rada priekšrocības gan tehnoloģisko zināšanu radītājiem, gan lietotājiem un kas veicina sociālo un ekonomisko labklājību, kā arī līdzsvaru starp tiesībām un pienākumiem⁵⁴. Šobrīd ES un starptautisko organizāciju darbībām trūkst pietiekamas saskaņotības, kas mazina to efektivitāti⁵⁵.

Attiecībā uz *WIPO*, Komisija turpinās atbalstīt *WIPO* 1996. gada interneta līgumu plašu ratifikāciju un to pienācīgu iekļaušanu valstu tiesību aktos. Tā arī sekmēs centienus izveidot piemērotus instrumentus autortiesību sistēmu darbības novērtēšanai. Tā atbalstīs uzsāktu darbu, apkarojot tādu pasaules mēroga parādību kā signālu pirātisms un pirātisku apraides signālu retranslēšana internetā. Komisija dubultos pūles, lai izveidotu *WIPO* līgumu attiecībā uz redzes invalīdu vajadzībām piemērota formāta materiālu pārrobežu piegādi atbilstoši mērķiem, kas noteikti ANO Konvencijā par invalīdu tiesībām. 2010. gada jūnijā ES jau ierosināja *WIPO* Kopīgo ieteikumu uzlabot cilvēku ar drukas lasītnešpēju piekļuves iespējas ar autortiesībām aizsargātiem darbiem.

Starptautiskā līmenī Patentu līgumā jau harmonizētas un modernizētas nacionālo un reģionālo patenta pieteikumu un patentu formalitāšu procedūras. Tādēļ ES turpinās atbalstīt apspriedes *WIPO* par materiālo patenttiesību normu harmonizēšanu. Tas uzlabotu patentu kvalitāti un samazinātu izmaksas, tādējādi ļaujot gūt labumu patentu sistēmas lietotājiem visā pasaulē.

ES vajadzētu arī spēt ratificēt Tirdzniecības nolīgumu viltojumu novēršanas jomā (*ACTA*)⁵⁶, tiklīdz to 2011. gadā būs parakstījušas līgumslēdzējas puses. *ACTA*, kas pilnībā atbilst ES *acquis*, ir svarīgs solis, lai uzlabotu starptautiska mēroga cīņu pret IĪT pārkāpumiem sadarbībā ar valstīm, kurām ir tādas pašas problēmas un uzskati. Komisija tuvākajās nedēļās iesniegs savu priekšlikumu ES lēmumam par līguma parakstīšanu.

3.6.2. Divpusējās sarunas un sadarbība ar trešām valstīm IĪ aizsardzības jomā

ES turpinās risināt sarunas par IĪT noteikumu iekļaušanu brīvās tirdzniecības nolīgumos (BTL) ar trešām valstīm. Risinot sarunas par BTL, ar IĪT saistītās klauzulām vajadzētu iespēju robežās paredzēt tādu IĪT aizsardzības līmeni, kas atbilst ES jau esošajam, ņemot vērā arī trešo valstu attīstības līmeni. Sadarbība, izmantojot politiskus un tehniskus dialogus, veido arī daļu no ES stratēģijas attiecībā uz IĪT komerciālajiem aspektiem.

---

⁵⁴ 1994. gada *TRIPS* līguma 7. pants. Komisija pilnībā atbalstīs 2011. gada 13. maijā Stambulā noteikto saistību izpildi ar nolūku paredzēt elastīgumu sabiedrības veselības aizsardzības vajadzībām, konkrētāk, veicināt visu cilvēku piekļuvi zālēm un sekmēt palīdzības sniegšanu jaunattīstības valstīm šajā jomā, vienlaicīgi nodrošinot, ka šāds elastīgums ir līdzsvarā ar tiesību īpašnieku likumīgajam interesēm.

⁵⁵ Sk. secinājumus Komisijas Tirdzniecības ģenerāldirektorāta pasūtītajā *ADE* pētījumā "Evaluation of the Intellectual Property Rights Enforcement Strategy in Third Countries", 2010. gada novembris, http://trade.ec.europa.eu/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=180&langId=en.

⁵⁶ *ACTA* (pieejams <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/intellectual-property/anti-counterfeiting/>) pamatojas uz 1994. gada *TRIPS* līgumu, lai uzlabotu IĪT īstenošanas pasaules standartu. Tas attiecas uz jautājumu, kādā veidā uzņēmumi un indivīdi var īstenot savas tiesības tiesā, uz robežām un internetā.

Turklāt ir jāatrod pareizais līdzsvars starp piekļuvi zināšanām un IĪT aizsardzību trešās valstīs. Tādēļ IĪT politika var veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi, ja tā ir daļa no vispārējās attīstības stratēģijas, kuras mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi, sekmēt tādu pētniecību, kas ir vērsta uz attīstības vajadzībām, un nodrošināt, ka tiek pienācīgi ņemti vērā veselības, bioloģiskas daudzveidības un pārtikas nodrošinātības mērķi. Lēta tehnoloģiju pārnese, kas apmierina iedzīvotāju pamatvajadzības, ir būtiski vismazāk attīstītajām valstīm (VAV). Lai šāda pārnese būtu iespējama, ES un tās dalībvalstīm jāpārskata stimuli, kas tiek piedāvāti uzņēmumiem un iestādēm, lai sekmētu un rosinātu inovācijas un tehnoloģiju pārnesei VAV labā. Iespējamās rīcības piemērs ir izmēģinājuma partnerība "Vispasaules piekļuve darbībā", kurā iesaistīta arī *WIPO* un kuras mērķis ir popularizēt paraugpraksi IĪ licencēšanā VAV labā, neapdraudot IĪ īpašnieku darbību komerciālajos tirgos.⁵⁷ Šajā sakarībā ir nepieciešams apsvērt, cik lielā mērā pēc 2013. gada būtu jācenšas atbrīvot VAV no *TRIPS* noteiktajiem pienākumiem.

Jaunattīstības un jaunietekmes valstis ir īpaši neaizsargātas pret IĪT pārkāpuma darbībām, un ietekmīgi kriminālie grupējumi tajās dažreiz izvieto savus ražošanas un izplatīšanas centrus. ES mācību pasākumi un rīcībspējas uzlabošanas darbības tādēļ ir ārkārtīgi svarīgas, lai atbalstītu šīs valstis cīņā pret organizētiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem. Šos pasākumus veicinās ar Iekšējā tirgus saskaņošanas birojam (ITSB) uzticētā Eiropas Viltošanas un pirātisma novērošanas centra un citu Komisijas programmu palīdzību. Sadarbība šajā jomā koncentrēsies uz tām valstīm, kurās sagaidāma lielākā ietekme uz tiesību īstenošanas kapacitāti un lielākā izmaksu lietderība.

3.6.3. IĪT papild aizsardzība un tiesību īstenošana uz ES robežām

Muitas dienestiem ir vislielākās iespējas efektīvai darbībai uz ES robežām. ES Muitas rīcības plāns 2009. - 2012. gadam intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu apkarošanai⁵⁸ nosaka, ka Komisijas un dalībvalstu prioritāte ir pasākumi muitas veiktās tiesību īstenošanas stiprināšanai. Šajā sakarībā, lai pastiprinātu tiesību piemērošanu un vienkāršotu procedūras, Komisija ierosina jaunu regulu, kas aizstātu Regulu Nr. 1383/2003. Tiek veidota centralizēta ES datubāze *COPIS*, kurā paredzēts uzglabāt visus šajā regulā paredzētos uzņēmumu pieprasījumus muitas iestādēm rīkoties. Valstu muitas iestādēm un Komisijai būtu jāpieliek kopīgas pūles, lai efektīvi īstenotu IĪT. Piemēram, lai novērstu pārkāpuma preču importu un to pārdošanu internetā, Komisija izveidos ekspertu grupu un valstu muitas iestāžu kontaktpunktu tīklu.

Turklāt IĪT pārkāpumu apkarošana uz robežām nozīmē arī to, ka tiks novērsts nelikumīgu preču eksports uz ES. Komisija un dalībvalstis aktīvi iesaistās muitas sadarbībā gan ar izcelsmes valstīm, gan ar citām patērētājvalstīm, izmantojot īpašas iniciatīvas, piemēram, ES un Ķīnas rīcības plānu muitas sadarbībai IĪT aizsardzības jomā. Plānam būtu jākalpo par pamatu IĪT pārkāpumu samazināšanai ES un Ķīnas divpusējā tirdzniecībā.

⁵⁷ Projekts "Vispasaules piekļuve darbībā", kuru izveidoja Pasaules Ekonomikas foruma Vispasaules programmas padome IĪ jautājumos un kuru atbalsta *WIPO* un citi publiskā un privātā sektora partneri, <http://globalaccessinaction.org>.

⁵⁸ Padomes 2009. gada 16. marta Rezolūcija, OV C 71, 25.3.2009., 1. lpp.

4. SECINĀJUMI

Visa veida IĪT ir jaunās, uz zināšanām balstītās ekonomikas stūrakmens. Liela daļa no Eiropas uzņēmumu vērtības, tirgus kapitalizācijas un konkurētspējas priekšrocības nākotnē balstīsies uz to nemateriālajiem aktīviem. IĪ ir tas kapitāls, kas balsta jauno ekonomiku. Veiksmīgā uzņēmējdarbības modelī ļoti svarīga ir mērķtiecīgāka IĪ portfeļu pārvaldība ar licencēšanas un komerciālās izmantošanas palīdzību.

Nav iespējams novērtēt par zemu tāda digitālā vienotā tirgus potenciālu, kurā ieguvēji ir gan ideju radītāji, gan pakalpojumu sniedzēji, gan patērētāji. Eiropai bez kavēšanās jāsāk pilnībā izmantot tās cilvēkresursi un tehniskie resursi, lai izveidotu dinamisku un konkurētspējīgu radošo darbu tiešsaistes tirgu, nodrošinot iespējami plašu digitālo preču un pakalpojumu izplatīšanu, lai ieguvēji būtu visi.

Visaptverošajā IĪT stratēģijā risināta šī problēma. Iepriekš izklāstītās vārienīgās Komisijas darba programmas īstenošanai būs vajadzīga noturīga Eiropas Parlamenta, Padomes, Komisijas un dalībvalstu ieinteresētība. Pilnīgai Eiropas bagātīgo IĪT resursu kapitalizācijai būs vajadzīga apņemšanās pilnībā izmantot Eiropas intelektuālās vērtības. Kā rāda minētās iniciatīvas, nepieciešams papildu darbs, lai šīs vērtības pārvērstu par izaugsmes un kvalitatīvu darbavietu pieauguma dzinējspēku.

Uzkrājoties pieredzei un parādoties ātram izmaiņām tehnoloģijās un sabiedrībā, aktualizējas jaunas problēmas un prioritātes, tāpēc Komisija apņemas pārskatīt šo stratēģiju un izdarīt atbilstošus secinājumus cīsā sadarbība ar ieinteresētajām aprindām.

PIELIKUMS: PAREDZĒTO KOMISIJAS DARBĪBU SARAKSTS

Nr.	Darbība	Apraksts	Laiks
1.	Vienota patentaizsardzība	Priekšlikumi Eiropas Parlamenta un Padomes regulām par 1) vienotu ES patentu un 2) tulkošanas kārtību.	Komisija 2011. gada 13. aprīlī pieņēmusi priekšlikumus attiecībā uz 1) un 2) punktu
2.	ĪT vērtības noteikšanas un realizācijas instruments	Visaptveroša analīze, balstoties uz uzsākto priekšizpēti, un ziņojums Eiropadomei.	Ziņojums jāiesniedz līdz 2011. gada beigām.
3.	Kopienas preču zīmju regulas un Preču zīmju direktīvas pārskatīšana	Priekšlikumi būs vērsti uz to, lai padarītu ES preču zīmju sistēmu lietderīgāku, efektīvāku un saskaņotāku.	2011. gada otrā puse.
4.	Nenosakāmu autortiesību darbi	Priekšlikums direktīvai par noteiktiem pieļaujamiem nenosakāmu autortiesību darbu izmantošanas veidiem.	2011. gada pirmā puse.
5.	Daudzteritoriāls autortiesību kolektīvais pārvaldījums	Tiesību akta priekšlikums ar mērķi izveidot Eiropas mēroga sistēmu autortiesību licencēšanai tiešsaistes režīmā, lai izveidotu stabilu pamatu autortiesību pārvaldībai Eiropas līmenī.	2011. gada otrā puse.
6.	Audiovizuālie darbi	Zaļās grāmatas sabiedriskā apspriešana par vairākiem jautājumiem, kas attiecas uz audiovizuālo darbu izplatīšanu tiešsaistē.	2011. gada otrā puse.
7.	Turpmāki pasākumi autortiesību jomā	Sniegt ziņojumus par apspriešanos ar ieinteresētajam aprindām un novērtēt vajadzību pēc turpmākiem pasākumiem, kas ļautu ES iedzīvotājiem, tiešsaistes satura pakalpojumu sniedzējiem un tiesību subjektiem gūt labumu no visa digitālā iekšējā tirgus potenciāla.	2012. gads
8.	Privātās kopēšanas nodevas	Augsta līmeņa starpnieka iecelšana, ar mērķi panākt ieinteresēto aprindu vienošanos par privātās kopēšanas nodevām.	2011. gada otrā puse.

Nr.	Darbība	Apraksts	Laiks
9.	Lietotāja radītais saturs	Apspriešanās ar ieinteresētajām aprindām.	2012. gada otrā puse.
10.	Eiropas autortiesību kodekss	Novērtējums, apspriešanās ar ieinteresētajām aprindām un ziņojums par sasniegumiem.	2012. gads un vēlāk.
11.	Direktīvas 2001/29/EK pārskatīšana	Ziņojums par Direktīvas 2001/29/EK piemērošanu, kā paredzēts direktīvas 12. pantā.	2012. gads
12.	Eiropas Viltišanas un pirātisma novērošanas centrs	Priekšlikums regulai par atsevišķu ar intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību saistītu uzdevumu uzticēšanu Iekšējā tirgus saskaņošanas birojam (ITSB), tostarp publiskā un privātā sektora pārstāvju pulcēšanu Eiropas Viltišanas un pirātisma novērošanas centrā.	2011. gada maijs.
13.	Tiesības, kas papildina IĪT	Pētījums ar mērķi novērtēt komercnoslēpumu tiesību pārkāpumu un "konkurences uz likumības robežas" (piemēram, parazitisko kopiju) ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību, ka arī novērtēt labumus, ko varētu gūt no ES mēroga pieejas šajā jomā.	2012. gada beigas.
14.	Nelauksaimniecisko produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes	Priekšizpēte par iespējamo ES mēroga aizsardzību nelauksaimniecisko produktu ĢIN. Pētījumā tiks iekļauta analīze par esošajām tiesību sistēmām dalībvalstīs, padziļināts iesaistīto aprindu vajadzību novērtējums, ka arī novērtējums par nelauksaimniecisko produktu ĢIN aizsardzības ekonomisko ietekmi.	2012. gada otrā puse.
15.	IĪT īstenošanas direktīvas pārskatīšana	Direktīvas pārskatīšana ar mērķi izveidot sistēmu, kas ļautu efektīvāk apkarot IĪT pārkāpumus internetā to rašanās brīdī.	2012. gada pirmā puse.

Nr.	Darbība	Apraksts	Laiks
16.	Aizstāt regulu par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka ar tām pārkāpj intelektuālā īpašuma tiesības	Jaunas Muitas regulas priekšlikums ar mērķi stiprināt muitas veikto intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanu un radīt apstākļus efektīvai rīcībai, vienlaicīgi optimizējot procedūras.	2011. gada maijs.
17.	Ieinteresēto personu brīvprātīgie pasākumi IIT pārkāpumu novēršanai	Ieinteresēto personu vienošanās (Saprašanās memorands) par viltotu preču tirdzniecību internetā un turpmāki pasākumi.	SM parakstīts 2011. gada 4. maijā, līdz 2012. gada vidum jāveic izvērtējums un pārskatīšana.
18.	ES datubāze COPIS	Datubāzes izstrāde ar mērķi nodrošināt, ka tiek efektīvi pārvaldīti uzņēmumu iesniegtie pieprasījumi muitas iestādēm rīkoties, un sniegt statistikas datus par muitas aizturētajam precēm.	2012. gada pirmā puse.
19.	Pārskatīt Komisijas 2004. gada stratēģiju attiecībā uz IĪ tiesību aizsardzību un īstenošanu trešās valstīs	Pārformulēta stratēģija ar mērķi to pielāgot jaunām vajadzībām un nesenām izmaiņām, garantēt augstāku muitas iestāžu veiktās IIT īstenošanas standartu trešās valstīs un sadarbību tirdzniecības nolīgumu ietvaros.	2011. gada beigas.